

OCHRANA OSOBNÝCH ÚDAJOV

Ochrana osobných údajov a rešpektovanie súkromného života predstavujú dôležité základné práva. Európsky parlament neustále trvá na tom, že je nevyhnutné zachovávať vyvážený prístup medzi posilňovaním bezpečnosti a ochranou ľudských práv vrátane ochrany údajov a súkromia. Nové pravidlá EÚ pre ochranu údajov posilňujúce práva občanov a zjednodušujúce pravidlá pre spoločnosti v digitálnom veku nadobudli účinnosť v máji 2018.

PRÁVNY ZÁKLAD

Článok 16 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).

Články 7 a 8 Charty základných práv EÚ.

CIELE

Európska únia musí zabezpečiť, aby sa dôsledne uplatňovalo základné právo na ochranu údajov, ktoré je zakotvené v Charte základných práv Európskej únie. Treba posilňovať pozíciu EÚ v oblasti ochrany osobných údajov v súvislosti so všetkými politikami EÚ vrátane presadzovania práva a predchádzania trestnej činnosti, ako aj v rámci našich medzinárodných vzťahov, a to najmä v globálnej spoločnosti, ktorá sa vyznačuje rýchlymi technologickými zmenami.

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

A. Inštitucionálny rámec

1. Lisabonská zmluva

Pred nadobudnutím platnosti Lisabonskej zmluvy boli právne predpisy týkajúce sa ochrany údajov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti rozdelené medzi prvý pilier (ochrana údajov na súkromné a obchodné účely, pri uplatnení metódy Spoločenstva) a tretí pilier (ochrana údajov na účely presadzovania práva, na medzivládnej úrovni). Rozhodovací proces v oboch oblastiach tak prebiehal podľa dvoch odlišných súborov pravidiel. Štruktúra pilierov zanikla s príchodom Lisabonskej zmluvy, ktorá poskytuje pevnejší základ pre rozvoj prehľadnejšieho a účinnejšieho systému ochrany údajov a súčasne udeľuje nové právomoci Parlamentu, ktorý sa stal spoluzákonodarcom. V článku 16 ZFEÚ sa uvádza, že Parlament a Rada stanovujú pravidlá týkajúce sa ochrany jednotlivcov, pokiaľ ide o spracúvanie osobných údajov inštitúciami, orgánmi, úradmi a agentúrami Únie a členskými štátmi pri výkone činností, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti práva Únie.

2. Strategické usmernenia v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti

V nadväznosti na programy z Tampere (október 1999) a Haagu (november 2004) Európska rada v decembri 2009 schválila viacročný program týkajúci sa priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti na obdobie 2010 – 2014 známy ako Štokholmský program. Európska rada vo svojich záveroch z júna 2014 vymedzila strategické usmernenia pre legislatívne a operačné plánovanie v rámci priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti na nadchádzajúce roky v súlade s článkom 68 ZFEÚ. Jedným z kľúčových cieľov je lepšia ochrana osobných údajov v EÚ.

B. Hlavné legislatívne nástroje na ochranu údajov

1. Charta základných práv EÚ

Rešpektovanie súkromného života a ochrana osobných údajov sa uznávajú v článkoch 7 a 8 Charty základných práv EÚ ako úzko spolu súvisiace, ale oddelené základné práva.

2. Rada Európy

a. Dohovor 108 z roku 1981

Dohovor Rady Európy 108 z 28. januára 1981 o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracovaní osobných údajov je prvým právne záväzným medzinárodným nástrojom prijatým v oblasti ochrany údajov. Účelom dohovoru je „zabezpečiť pre každého jednotlivca rešpektovanie jeho práv a základných slobôd, najmä práva na súkromie pri automatizovanom spracovaní osobných údajov o ňom“. Cieľom protokolu, ktorým sa mení a dopĺňa dohovor, je rozšíriť jeho rozsah pôsobnosti, zvýšiť úroveň ochrany údajov a zlepšiť jeho účinnosť.

b. Európsky dohovor o ľudských právach (EDĽP)

Článkom 8 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd zo 4. novembra 1950 sa zavádza právo rešpektovať súkromný a rodinný život: „Každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydľia a korešpondencie.“

3. Súčasné legislatívne nástroje EÚ na ochranu údajov

a. Všeobecné nariadenie o ochrane údajov (GDPR)

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) nadobudlo platnosť v máji 2018. Cieľom týchto pravidiel je chrániť súkromie a údaje všetkých občanov EÚ vo svete, kde majú údaje stále väčšiu moc, a zároveň vytvoriť jasnejší a jednotnejší rámec pre podniky. Práva občanov zahŕňajú jasný a potvrdzujúci súhlas s tým, aby sa ich údaje mohli spracovať, a právo na jasné a zrozumiteľné informácie o ich spracovaní; právo na zabudnutie, podľa ktorého môže občan požiadať, aby jeho údaje boli vymazané; právo na prenos údajov inému poskytovateľovi služieb (napr. pri zmene sociálnej siete) a právo vedieť o napadnutí osobných údajov hackermi. Nové pravidlá sa vzťahujú na všetky spoločnosti pôsobiace v EÚ, aj keď majú sídlo

mimo nej. Okrem toho bude možné uložiť nápravné opatrenia, napríklad upozornenia a pokyny, alebo pokuty spoločnostiam, ktoré porušujú pravidlá.

b. Smernica o ochrane údajov v oblasti presadzovania práva

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/680 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov príslušnými orgánmi na účely predchádzania trestným činom, ich vyšetrovania, odhaľovania alebo stíhania alebo na účely výkonu trestných sankcií a o voľnom pohybe takýchto údajov a o zrušení rámcového rozhodnutia Rady 2008/977/SVV nadobudla platnosť v máji 2018. Smernica chráni základné práva občanov na ochranu údajov vždy, keď osobné údaje používajú orgány presadzovania práva. Zabezpečuje, aby osobné údaje obetí, svedkov a podozrivých zo spáchania trestných činov boli náležite chránené, a uľahčuje cezhraničnú spoluprácu v boji proti zločinu a terorizmu.

c. Smernica o súkromí a elektronických komunikáciách

[Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/58/ES](#) z 12. júla 2002 týkajúca sa spracovávania osobných údajov a ochrany súkromia v sektore elektronických komunikácií (smernica o súkromí a elektronických komunikáciách) bola zmenená smernicou 2009/136/ES z 25. novembra 2009.

V súčasnosti sa zvažuje nový [návrh nariadenia](#) Európskeho parlamentu a Rady o rešpektovaní súkromného života a ochrane osobných údajov v elektronických komunikáciách a o zrušení smernice 2002/58/ES (nariadenie o súkromí a elektronických komunikáciách).

d. Nariadenie o spracovaní osobných údajov inštitúciami a orgánmi Únie

[Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2018/1725](#) z 23. októbra 2018 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov inštitúciami, orgánmi, úradmi a agentúrami Únie a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 45/2001 a rozhodnutie č. 1247/2002/ES, nadobudlo platnosť 11. decembra 2018.

e. Články o ochrane údajov v legislatívnych aktoch špecifických pre konkrétne odvetvia

Okrem hlavných legislatívnych aktov o ochrane údajov uvedených vyššie sú v legislatívnych aktoch špecifických pre konkrétne odvetvia stanovené aj osobitné ustanovenia o ochrane údajov, ako napríklad

- článok 13 (o ochrane osobných údajov) smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/681 z 27. apríla 2016 o využívaní údajov zo záznamov o cestujúcich (PNR) na účely prevencie, odhaľovania, vyšetrovania a stíhania teroristických trestných činov a závažnej trestnej činnosti;
- kapitola VI (o ochrane osobných údajov) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/794 z 11. mája 2016 o Agentúre Európskej únie pre spoluprácu v oblasti presadzovania práva (Europol);
- kapitola VI (o ochrane osobných údajov) nariadenia Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry (ďalej len „EPPO“).

4. Hlavné medzinárodné dohody EÚ o prenosoch údajov

a. Prenosy komerčných údajov: rozhodnutia o primeranosti

Podľa článku 45 všeobecného nariadenia o ochrane údajov má Komisia právomoc určiť, či krajina mimo EÚ poskytuje primeranú úroveň ochrany údajov, či už na základe vnútroštátnych právnych predpisov alebo medzinárodných záväzkov, ktoré prijala.

Parlament prijal niekoľko uznesení, v ktorých vyjadril obavy v súvislosti s transatlantickými tokmi údajov.

b. Zastrešujúca dohoda medzi EÚ a USA

V rámci postupu súhlasu sa Parlament podieľal na schvaľovaní dohody medzi USA a EÚ o ochrane osobných informácií v súvislosti s predchádzaním trestným činom, ich vyšetrovaním, odhaľovaním a stíhaním, známej aj ako zastrešujúca dohoda. Cieľom tejto dohody je zabezpečiť vysokú úroveň ochrany osobných informácií, ktoré sa poskytujú v rámci transatlantickej spolupráce na účely presadzovania práva, konkrétne v boji proti terorizmu a organizovanej trestnej činnosti.

c. Dohody o záznamoch o cestujúcich (PNR) medzi EÚ a USA, EÚ a Austráliou a EÚ a Kanadou

EÚ podpísala dvojstranné dohody o záznamoch o cestujúcich (PNR) so Spojenými štátmi, Austráliou a Kanadou. Údaje PNR zahŕňajú informácie, ktoré poskytujú cestujúci pri rezervácii alebo kontrole v prípade letov, a údaje, ktoré leteckí dopravcovia zhromažďujú na svoje vlastné komerčné účely. Údaje PNR môžu využívať orgány presadzovania práva na boj proti závažnej trestnej činnosti a terorizmu.

d. Program EÚ a Spojených štátov na sledovanie financovania terorizmu (TFTP)

EÚ podpísala s USA bilaterálnu dohodu o spracovaní a zasielaní údajov obsiahnutých vo finančných správach z EÚ do USA na účely programu na sledovanie financovania terorizmu.

5. Zaoberanie sa aspektmi ochrany údajov v uzneseniach špecifických pre jednotlivé odvetvia

Viaceré uznesenia Parlamentu o rôznych oblastiach politiky sa zaoberajú aj ochranou osobných údajov, aby sa zabezpečil súlad so všeobecnými právnymi predpismi EÚ o ochrane údajov a s ochranou súkromia v týchto konkrétnych odvetviach.

6. Dozorné orgány EÚ na ochranu osobných údajov

Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov (EDPS) je nezávislý dozorný orgán, ktorý zabezpečuje, aby si inštitúcie a subjekty EÚ plnili povinnosti v oblasti ochrany údajov. Hlavnými povinnosťami EDPS sú dohľad, konzultácie a spolupráca.

Európsky výbor pre ochranu údajov (EDPB), predtým pracovná skupina zriadená podľa článku 29, je orgánom Únie s právnou subjektivitou a má k dispozícii samostatný sekretariát. Je zložený zo zástupcov dozorných orgánov členských štátov EÚ, európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov a Komisie. EDPB má rozsiahle právomoci na rozhodovanie v sporoch medzi dozornými orgánmi členských štátov a poskytovanie poradenstva a usmernení v súvislosti s kľúčovými koncepciami

všeobecného nariadenia o ochrane údajov a smernice o ochrane údajov v oblasti presadzovania práva.

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Parlament zohráva kľúčovú úlohu pri formovaní právnych predpisov EÚ v oblasti ochrany osobných údajov tým, že považuje ochranu súkromia za politickú prioritu. Okrem toho v rámci riadneho legislatívneho postupu pracuje na reforme ochrany údajov za rovnakých podmienok ako Rada. Takisto dokončil prácu na poslednej významnej časti celej mozaiky – novom nariadení o súkromí a elektronických komunikáciách – a čaká, pokým Rada dokončí svoju prácu, aby začal rokovania.

Parlament úzko dohliada na medzinárodné dohody o prenosoch údajov. Presadzovanie svojich postojov zabezpečuje či už prostredníctvom postupu súhlasu alebo iniciatívnych správ. Okrem toho sa pred hlasovaním o dohode medzi EÚ a Kanadou o využívaní osobných záznamov o cestujúcich rozhodol v uznesení z 25. novembra 2014 požiadať Súdny dvor o stanovisko, ako sa stanovuje v článku 218 ods. 1 ZFEÚ. V uvedenom stanovisku vydanom 26. júla 2017 Dvor audítorov zistil, že dohoda o využívaní osobných záznamov o cestujúcich nemohla byť uzavretá v jej súčasnom znení, pretože viaceré jej ustanovenia sú nezlučiteľné so základným právom na ochranu osobných údajov.

Potom, čo sa Parlament ubezpečil, že pravidlá ochrany údajov EÚ sú riadne zavedené, zameria sa teraz s najväčšou pravdepodobnosťou na sledovanie toho, ako sa príslušné predpisy vykonávajú.

Udo Bux
01/2020

